

970720-1

Elias Canetti vyslovil (a napsal) v roce 1962 zvláštní myšlenku: „Nejtísnivějším fenoménem duchovních dějin lidstva je snaha vyhnout se konkrétnu. Lidé velmi rádi směřují nejprve k věcem nejvzdálenějším a přehlíží vše, s čím se v blízkosti neustále střetávají. Rozmáchlá gesta, dobrodružnost a odvaha expedic do budoucnosti zastírají motivy, které k nim vedou. Nezřídka jde prostě o to, vyhnout se otázkám nejbližším, protože na ně asi ještě nedokážeme odpovědět. Cítíme jejich nebezpečí, a dáváme přednost nebezpečím neznámé konzistence. A když na ně i narazíme, narazíme na ně ostatně pořád, mají i pak odlesk čehosi nenadálého a jedinečného. K tomu, abychom tuto dobrodružnost ducha odsuzovali, by bylo zapotřebí hodně omezenosti, ačkoli tu a tam vskutku pramení ze zřejmé slabosti. Jejím důsledkem bylo také rozšíření našeho obzoru, na které jsme pyšní. Avšak dnešní situace lidstva, jak všichni víme, je natolik vážná, že musíme chtít nechtě obrátit pozornost k otázkám nejbližším a nejkonkrétnějším. ...“ (7595, Svědomí slob, s. 26). Canetti nepochybně ukázal na významný fenomén, ale zvláštnost toho, jak to učinil spočívá v jeho negativním hodnocení něčeho, co představuje význačné privilegium člověka jako myslící bytosti oproti všem živým bytostem ostatním. Zeptejme se následovně: pro koho, pro jaký postoj či stanovisko je onen fenomén, že člověk dokáže abstrahovat a překračovat svou uzavřenost do toho, co je mu nejbližší, tak „tísnivý“, ba dokonce rovnou „nejtísnivějším fenoménem duchovních dějin lidstva“? Komu se to tak jeví? Nejde mi tu nyní o to, že to říká Canetti, ale kladu otázku: jako kdo vidí Canetti tento „fenomén duchovních dějin lidstva“ jako tísnivý, ba nejtísnivější?

(Písek, 970120-1.)